

– A kazán tűrhető állapotban. De ami a vízlágyítót illeti – valósággal riasztó! És nincs senki, de senki, aki egyáltalán...

A fiú az ablakhoz ment. Kibámult az utcára.

Apa el se búcsúzott. Sose búcsúzik el.

A fiúnak majd papírkatonákat küld. Ötéves kora óta papírkatonákat. Az esküvőjére is erre számíthat. És hogy lefekteti a menyasszonyát.

Csönd.

A fiú váratlanul: – Nekem két fejem volt. Két fejem? Az egyik olyan kinövésféle. Meg akarták operálni. Műtét, műtét, zengte a családi kórus. Csak apa leállította őket.

Milyen igaza volt.

– De mennyire! És aztán vissza is húzódott az e...

– Szépen visszahúzódott. Ha esetleg végigsimíthatnék rajta...

– Ezt talán mellőzzük.

És megint a csönd.

A hang a szobából.

– Egy üzenetet kell átadnom az édesapjától.

– Talán még fontosabb, mint a borotvakrém?

– Az édesapja olykor említette 'Frockijt.

– Említette.

– Arra kéri, hogy felejtse el ezt a nevet.

– Elfelejttem.

– Soha senki előtt ne említse.

– Nem említem.

– Még a legjobb barátja előtt se.

– Nincs legjobb barátom.

– Lehet, hogy nincs is barátja?

– Lehet. (Csönd.) Semmi más?

– Semmi.

Gergely Ágnes

POUND XX. CANTÓJA: VISSZFÉNY

Hang, álmosság, quasi fortis,
„Ligur' aoide” – mi ismerjük a jóval
régőbbi tengeri utakat. A király
lantot szorított az oldalához,
példát adott a sokhitű világnak
többek közt szerelemből, de asszonya
képmására sohasem mondták volna:
„s'adora”; imádni csak az Egy Istent
lehet. Nyugodtan felejtsetek el
mindent, amiből nem lesz példa;
sine militis usu (si, si: Ovidio), ezt
semmilyen király nem tudta bizonyítani.

Méz sem csöpög a fákról, sem márciusban,
 sem máskor, az aprómunkát nem sikerül
 felfüggeszteni; a függést sem (Ovidio!):
 nec supplex turba timebat – akkor nyáron
 a Münnich utcába mentem, s a lapszerkesztő
 rám fintorgott, idézőjel, minek használ maga
 latin idézeteket, idézőjel bezárva. És így
 lassan elmentem a Münnich utcából,
 Münnich im Ofen-Pesth, s a szemben lévő
 Tulipán eszpresszóból dőlt a füst,
 mint a gátlástalanság. Ámbár lehet,
 hogy Muskátli volt. Nem kaptam útlevelet.

És visszamentem a Munnich utcába
 (világ közepe), s egy másik lapszerkesztő
 két síléc közül királyi mód végig-
 tekintett (neki már volt útlevele),
 s rám szogezte a kérdést: mit óhajt itten.
 Kapaszzkodót, mondom, utolsó kapaszkodót,
 ez itten Fairyland, még inkább *Faeryland*,
 meg tudná fejteni, miért különb ez a régies
 íz, egyáltalán, miért szebb, ami régi?
 Oh, Faery Land, oh, Faerie Qucene.
 Nein, válaszolta, nyicsevó, válaszolta,
 hús évét von meinem Leben
 arra szántam, hogy kimutassam
 a mindenkori újdonság vonzerejét,
 és maga itten feltart, bárisnya,
 zum Teufel. Különben is, mit óhajt itten,
 nem lesz magából sose költő.

Szél fújta körül mozdulatlan
 kucsmám az utcán, a sarkon pár éve
 fölakasztottak valakit, sohasem fogjuk
 tudni, hős volt, csirkefogó volt, de az
 örökös tudás, hogy akasztani sosem volt
 kötelező. Hiába, Robinson: városaid mindig
 a szörny lábainál fekszenek, de még
 állnak a hegyek. Bűzt és illatot egyformán
 eltüntet a léghuzat. Hanem az mindenesetre
 kiderült, hogy hasztalan látok mélyre:
 a kaszálók nem nekem illatoznak.
 The man has found no comfort in the grave.

Hang, temetői rigóké, jól hallható,
 egymásnak felelnek. Magritte úgy szerette
 a váratlant, akár az apró köveket.

A Fény Birodalma kavics nagyságú,
René, *ekkora* Faeryland, köszönöm.
Érzem a halottaink illatát, szerte
Európa harctereiről, mert harctér
minden tér, ahol a harcképtelenek
szabadságát mozdulatlansággal helyettesítik,
Teufel macht frei, lánynak szülni dicsőség.
De cédrusok! olajfák! a sivatag!
Mindig marad öntözőnivaló. Hang,
a rigóké, messziről, ahol csak ők járnak,
szép, erős, mocsárlecsapoló, teremtő férfiak.

Megszokta-e a poligámiát a királyné?
Megszokta-e a királynét a kapun kívüli nő?
Varázsolni, jövendőlni, különösnek lenni –
zörgetni egy élcten keresztül. Trója megdőlt,
úgy kell neki, nem hallgatott rám.
Ab urbe condita, még aznap éjjel
leitták magukat. Úgy isznak, hogy az anyjukat
eladják, nemhogy a Várost. Öt civilizáció
épült egymásra, vörös lényegű vörös,
fehér lényegű fehér, zöld lényegű zöld,
vörös lényegű vörös, lényegtelen lényegű
lényegtelen, a teljes, irizáló dzsungel,
és nincs a tengerre kijárat, s a lámpásnál,
René, több a tömjén, a sáfrányillat,
asszonyoknak kötelesség, um Gottes willen.
„Il mio sposo novello”, lángol a levegő,
párállik a víz, menekülők a zuhatagban,
kövek pattognak utánuk, pedig ez még
nem a temető itten, sehol a várakozók
virágai, sehol az ének a habon, sehol
a lótuszillat, de a viaszfülűek
a panoptikumban így szólnak, voce profondo:

„Szépségén elsiklott a halálfélelem.
Aki elhagyta őt, mint a ravasz király,
mezítlen izmain puszta karddal,
melynek neve legenda aurea,
nem vitte semmire, mert sem mezítelenség,
sem erő, sem mítoszok mítosza nem segít,
ha egy csapat viaszfülű nem fúj körös-körül
tajtékot a keményen csapkodó evezőkre.
A mások félelméből épül a mitológia.
Ők lesznek disznók. Matrózok. Kulákok,
részegesek, naplopók és munkahalogatók.

Ők szólnak Leninhez pár kurta szót.
 Töltőtoll s jelvény pompázik a mellen,
 míg Odysseusra rádól Kirké Titánia,
 a szellem. Ő belélegzi a varázsillatot egymaga,
 a többire rádól a mauzóleum halszaga.
 Elég! Marilyn Monroe arcképével,
 hölgyeim és uraim, itt a konzerv hajórakomány.
 Ezen a hajón talán csak egy volt a zsvány.
 Ide vele." Ligur' aoide.

Miféle út vezet innét, puha talpú
 párdúcok között, nem tudja senki.
 A kormányos rég halott. A szövöszéket
 befonta a pók. Az öreg kutyát még tavaly
 elgázolta egy Land Rover. Azóta ott hever.
 Körös-körül a sziklaarcok, hajdani
 kocsiversenyek kedélyes lovasai, bőrükre
 mérreg kövült; a Borgiák tégelyei hangtalanok
 voltak; a barokk oszlopok némán tekeregtek;
 de itt üvölt a lakótelep oszloplába,
 fején jár a ház. Két címerállat,
 jobbról és balról, lefetyeli a békét.
 És a dzsungel vár. Biztos magában.
 S már őszül is. Nem csöpög méz a fákról.
 Király, alattvaló, állj meg: legszebb a tél.

Csokits János

PILINSZKY NYUGATON

Pilinszky János 1967-től a hetvenes évek végéig évente néha kétszer is Nyugatra utazott, bejárta Európát, eljutott az Egyesült Államokba és Észak-Afrikába is. Összesen legalább három, valószínűleg négy évet töltött külföldi utazásokkal. A látogatások, az úti élmények hatása írásain és emberi magatartásán egyaránt megérződött, de politikai okokból sem beszélhetett, írhatott róla szabadon, levélben is csak óvatosan. Életének ez az utazásokkal töltött szakasza Magyarországon úgyszólván teljesen ismeretlen.

Én éppen ezekben az években kerültem közel hozzá. A nyilvános érintkezésnek azonban komoly akadálya volt két munkahelyem. 1963 és 73 között a Szabad Európa Rádió alkalmazottja voltam Münchenben, majd 74-től 86-ig az angol rádió magyar osztályán dolgoztam, Londonban; levelezni, találkozni csak Nyugaton tudtunk, és az ő hazai helyzetére való tekintettel ezt is titokban kellett tartanunk.